



Handläggare: Gunilla Olofsson
Telefon: 508 25 605

Till
Socialtjänstnämnden

Utveckling av strukturerade kartläggnings- och bedömningsmetoder inom Stockholms stads ungdomsvård.

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hemställer hos kommunstyrelsen om uppdraget att i samråd med stadsdelsnämnderna fortsätta utvecklings- och implementeringsarbetet av kartläggnings- och bedömningsinstrumenten ADAD och SAVRY inom stadens ungdomsvård.
2. Socialtjänstnämnden föreslår kommunstyrelsen att besluta att det elektroniska stödet till kartläggningsinstrumentet ADAD integreras med befintligt IT-system i staden.

Dag Helin

Tina Heinsoo

Sammanfattning

Det finns stora behov av att inom socialtjänsten utveckla systematisk dokumentation och kunskap om vilka personer man möter, vilka behov dessa har och vilka resultat socialtjänstens insatser ger. Enligt stadens riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn- och ungdomsärenden ska BBIC utgöra utredningsmallen. Men vid utredning av ungdomar med egna riskbeteenden i form av utagerande antisocialt beteende behövs kompletterande strukturerade bedömningsinstrument för att öka möjligheterna att fånga viktiga riskfaktorer. Inom staden har några stadsdelsförvaltningar i projektförvaltning testat bedömningsinstrumenten ADAD och SAVRY. Förvaltningens bedömning är att erfarenheter av instrumenten är goda och att det är angeläget att fortsätta utvecklingsarbetet så att samtliga stadsdelsförvaltningar får tillgång till instrumenten. De två instrumenten kompletterar varandra och fungerar väl inom ramen för BBIC. Förvaltningen föreslår att arbetet samordnas av socialtjänstförvaltningen. Inom staden ungdomsvård behövs ett gemensamt databaserat statistiksystem som ger en bild av de aktuella ungdomarnas problem och behov. ADAD är ett databaserat instrument som genererar statistik på individ- och gruppnivå. Förvaltningen föreslår att ett samordnat IT-stöd för ADAD integreras med befintligt IT-system i staden.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts inom staben för utredning och projekt.

Bakgrund

Det finns stora behov av att inom socialtjänsten utveckla systematisk dokumentation och kunskap om vilka personer man möter, vilka behov dessa har och vilka resultat socialtjänstens insatser ger. En väl fungerande socialtjänst förutsätter kunskap om vilka insatser som ger en god kvalitet och avsedd effekt. Inom staden pågår ett utvecklingsarbete med ambition att både öka kvaliteten och effektiviteten, d.v.s. att rätt insatser erbjuds till rätt individer.

Strukturerade bedömningsmetoder och beslutstöd inom vuxenvården

Sedan några år tillbaka används det evidensbaserade bedömnings- och kartläggningsinstrumentet ASI (addiction severity index) inom stadens missbruksvård som komplement i utredningsarbetet. Instrumentet bygger på att den enskilde klienten aktivt medverkar i behovsbedömningen och i prioritering av vilka problem som man ska arbeta med inom 7 livsområden. Genom att samtliga stadsdelsförvaltningar använder instrumentet stärks förutsättningarna både för en mer likvärdig behovsbedömning och för ett brukarinflytande. Bedömningsinstrumentet är databaserat (ASI/net) och ligger som en modul inom stadens paraplysystem. Med stöd av datasystemet kan statistik genereras på individ- och gruppnivå, vilket underlättar uppföljning både av den enskilde individens mål samt mål för hela verksamheten. Under hösten 2007 påbörjades ett implementeringsarbete av det systematiska utredningsinstrumentet DUR (Dokumentation - Utredning - Resultat) som berör stadens socialpsykiatri. DUR kommer att läggas in i stadens paraplysystem och ska utgöra den formella strukturen för hur dokumentation, utredning och uppföljning ska genomföras.

BBIC (Barns Behov I Centrum)

BBIC är den utredningsmall som ska användas vid utredning av barn och unga, enligt stadens riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn- och ungdomsärenden. BBIC är ett av socialstyrelsen framtaget handläggnings- och dokumentationssystem för socialtjänstens arbete med barn- och unga i åldrarna 0 – 20 år. BBIC ger en grundstruktur för att utreda, planera och följa upp insatser. Särskilda formulär finns för varje delmoment i processen. BBIC utgör en grundstruktur för utredandet, men behöver som sådan ibland kompletteras med specifika bedömningsinstrument och beslutstöd för att få fördjupad kunskap om det enskilda barnets eller ungdomens speciella riskområden. Detta gäller framför allt vid utredning av ungdomar som har ett antisocialt beteende i form av t.ex. missbruk eller kriminalitet.

Bedömningsmetoder och beslutstöd inom stadens ungdomsvård

Inom Stockholms stad använder några stadsdelsförvaltningar nedanstående varianter av kompletterande bedömningsinstrument/beslutstöd i sitt utredningsarbete av ungdomar.

ADAD

ADAD (Adolescent Drug Abuse Diagnosis) utgör ett motsvarande instrument till ASI, men riktar sig till ungdomar (13 – 20 år). Kartläggnings och bedömningsinstrumentet omfattar strukturerade frågor inom 9 livsområden (fysisk hälsa, skola, arbete, fritid/vänner, familj, psykisk hälsa, brottslighet, alkohol och narkotika). ADAD har utvecklats i USA och översatts till svenska av Statens Institutionsstyrelse (SiS). Instrumentet anses ha god reliabilitet och tillfredställande validitet enligt både amerikansk och svensk forskning. Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård, rekommenderar instrumentet. Datainsamlingen sker genom intervjuer som tar cirka 60 – 120 minuter att genomföra. En sammanställning av den enskildes behov görs av dataprogrammet och statistik kan genereras på individ- och gruppnivå. Statens Institutionsstyrelse (SiS) har sedan flera år använt sig av ADAD för att förbättra vården på sina ungdomsinstitutioner och flera privata HVB-hem gör också det. ADAD används sedan några år tillbaka dessutom av några kommuner i landet som komplement i socialtjänstens utredningsarbete och inom öppenvårdsverksamheter.

SAVRY

SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth) är en strukturerad modell för en professionell bedömning av risk- och skyddsfaktorer hos unga i åldrarna 13 – 18 år. SAVRY utgör ett beslutstöd vid bedömning av risken för att den unge ska fortsätta med ett antisocialt beteende med fokus på allvarlig kriminalitet. Även detta beslutstöd har utvecklats i USA. De utvärderingar av SAVRY som hittills har genomförts nationellt (SiS) och internationellt har visat på goda resultat. Beslutsstöd SAVRY består av en manual (checklista) som bygger på de risk- och skyddsfaktorer som man enligt aktuell forskning vet har betydelse vid risk för utveckling av antisocialt beteende eller återfall i allvarligare kriminalitet. Beslutsstödet anses ha en god begreppsvaliditet. Riskfaktorerna har grupperats i historiska faktorer (10), sociala (kontext) faktorer (6) och individuella faktorer (8) hos familj och ungdom. Checklistan innehåller också skyddsfaktorer (6) av betydelse. En skattning görs av risknivån hos varje faktor. Statens Institutionsstyrelse (SiS) använder sedan några år tillbaka detta beslutstöd för att förbättra riskbedömningar på sina ungdomsinstitutioner. SAVRY används inte ännu inom socialtjänsten i landets kommuner, men stort intresse finns för både utbildning och handledning i metoden.

Användning av ADAD och SAVRY inom staden

Med medel från kompetensfonden och Mobilisering mot narkotika (MoB) genomfördes två projekt under åren 2006 – 2007 där några av stadens stadsdelsförvaltningar har utbildats i de strukturerade kartläggnings- och bedömningsinstrumenten ADAD och SAVRY. De tidigare stadsdelsförvaltningarna Vantör och Rinkeby samt stadsdelsförvaltningen Hässelby-Vällingby har utbildats i instrumentet ADAD. De tidigare stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta, Hägersten, Kista, Vantör samt stadsdelsförvaltningarna Norrmalm, Spånga-Tensta, Bromma, Kungsholmen och Farsta har utbildats i beslutstödet SAVRY. Instrumenten har använts kring ungdomar som har aktualiserats för utredning enligt 11 kap. 1§ SoL.

De stadsdelsförvaltningar som har deltagit i ADAD- projektet, har fått utbildning (extern) i metoden samt kostnaderna finansierade för abonnemang av dataprogrammet ADAD/net. En arbetsgrupp med representanter från de deltagande förvaltningarna har arbetat parallellt under projekttiden med att identifiera förbättringar av ADAD:s frågeformulär och manual. Arbetet har resulterat i en ny version av formuläret och manualen som är mer anpassad till socialtjänstens behov. I denna del har samarbete skett med socialstyrelsens institut för metodutveckling inom socialt arbete (IMS). Det utarbetade förslaget kommer att utgöra en ny officiell version av ADAD.

Inom SAVRY- projektet har en projektledare varit anställd på halvtid som har ansvarat för utbildning och handledning i metoden till berörd personal. Karolinska Institutets brottspreventiva enhet och Maria Ungdoms forskningsenhet har bistått med utbildnings- och handledningsstöd till projektledaren.

Erfarenheterna från de involverade stadsdelsförvaltningar är goda vad gäller båda utvecklingsprojekten.

Erfarenheter

Erfarenheterna av både ADAD och SAVRY är positiva och kan sammanfattas med nedanstående kommentarer:

- Utredningarna har fått en tydligare struktur och lyfter, på ett bättre sätt än tidigare, fram respektive ungdoms behov av stöd och hjälp utgående från identifierade risk- och skyddsfaktorer.
- Genom att den enskilde ungdomens riskfaktorer synliggörs, underlättas samverkan med specialister inom staden (exempelvis Maria Ungdomsenhet, HVB/BoU) och andra myndigheter (exempelvis BUP).
- Beställarkompetensen har ökat, genom att ungdomens behov och riskfaktorer tydligare kan beskrivas.
- Strukturen för samtalen upplevs som positiv av både socialsekreterare och ungdomar. Socialsekreterarna upplever sig som mer kompetenta och professionella i bemötandet av den unge och dennes familj.

Erfarenheterna är också att ADAD och SAVRY kompletterar varandra i utredningsarbetet och att de väl inryms inom ramen för BBIC. ADAD, som är ett bredare bedömningsinstrument, används lämpligast vid en initial kartläggning av den unges problem och behov. SAVRY bör användas som komplement för att få fördjupad kunskap om den enskilde ungdomens behov av stöd när han/hon har begått ett allvarligare brott, vid återkommande kriminalitet eller när någon riskfaktor för allvarlig kriminalitet har konstaterats.

För att ytterligare påvisa att ovanstående utredningsstöd utgör någon positiv skillnad i arbetet med att förhindra en negativ utveckling hos unga lagöverträdare, har en jämförande studie påbörjats tillsammans med forskare från Socialstyrelsens Institut för metodutveckling inom socialt arbete (IMS) samt Centrum för våldsprevention (CVP) och Forskningscentrum för ungdomars psykosociala hälsa (FORUM) vid Karolinska Institutet

(KI) . Syftet med studien är att undersöka om de olika utredningsmetoderna har lett fram till insatser som har påverkat den unges livssituation till det bättre och om återfall i brott har minskat. Studien ska pågå under åren 2007 – 2011.

Förvaltningens förslag

Förvaltningens bedömning är att nuvarande system för dokumentation och uppföljning inom stadens ungdomsvård behöver förbättras för att öka kvaliteten och effektiviteten i vården. Utredningsmallen BBIC är inte tillräcklig som bedömningsunderlag för ungdomar med ett eget riskbeteende. Det är därför angeläget att fortsätta utvecklingsarbetet med både ADAD och SAVRY. Bedömningen är att erfarenheterna från utvecklingsprojekten är tillräckliga för att kunna konstatera att samtliga stadsdelsförvaltningar ska ha, kunskap om och tillgång till, bedömningsinstrumenten. De två instrumenten kompletterar varandra och fungerar väl inom ramen för BBIC. För att få till stånd en mer kunskapsbaserad socialtjänst behövs evidensbaserade behandlingsmetoder. Men för att vården ska bli effektiv, måste beslutade insatser föregås av professionella bedömningar som tar hänsyn till betydelsefulla risk- och skyddsfaktorer och som på ett strukturerat sätt kartlägger den unges riskområden och behov av hjälp. Behandlingsinsatserna för ungdomar med allvarlig kriminalitet är mycket kostsamma för staden. Behovet av att hitta effektiva hjälpinsatser i ett så tidigt skede som möjligt är därför stort. Utredningsarbetet är oftast mycket omfattande och tidskrävande. Socialtjänstens utredningsarbete behöver därför utvecklas och kvalitetssäkras så att fokus läggs på avgörande faktorer. Instrumenten ADAD och SAVRY är en hjälp i utredningsarbete med att identifiera de ungdomar som mest är i behov av socialtjänstens insatser. Instrumenten ger också en möjlighet till jämförelser mellan stadsdelsförvaltningarna inom staden.

Implementering

Implementeringen av bedömnings- och kartläggningsinstrumentet ASI har visat att det krävs lång tid för att få alla chefer och handläggare att använda instrumentet. ASI ligger idag som en modul inom paraplysystemet. Kontinuerliga utbildningar och seminarier har genomförts och en speciell projektledare är sedan några år anställd för att samordna arbetet. För att genomföra det systematiska utredningsinstrumentet DUR inom stadens socialpsykiatri har också bedömningen gjorts att en gemensam samordningsfunktion behövs.

Erfarenheterna av projekten ADAD och SAVRY har visat att personalomsättningen inom stadsdelsförvaltningarnas barn- och ungdomsvård är hög, vilket redan har skapat behov av kontinuerliga utbildningsinsatser i metoderna.

Bedömningen, med hänvisning till ovanstående erfarenheter, är att det krävs en samordning inom staden för att implementera även dessa metoder. Förvaltningen föreslår att socialtjänstförvaltningen ges ansvaret att samordna implementeringen av metoderna. En samordning behövs också kring datastödet för ADAD. Ett samordnat datastöd behövs för ADAD på samma sätt som för ASI, vilket skulle innebära att dataversionen läggs som en modul inom paraplysystemet. Det är samma företag som har konstruerat datastödet för



ASI och ADAD. Genom att Stockholms stad redan har ASI integrerat i paraplysystemet underlättar det möjligheterna att även integrera ADAD i systemet. Flera funktioner kan samordnas och samutnyttjas vilket leder till att kostnaderna minskar för både ADAD och ASI. Ansvaret för att samordna IT-stödet bör läggas på stadens IT-avdelning.
